

N:o 51.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om utbyte af skollärares rätt till kofoder mot viss ersättning i penningar.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 81, hemställer herr Zotterman, med hvilken herr C. J. Jakobson instämt

»att Riksdagen ville besluta sådan ändring uti § 1 mom. 2 af kungörelsen den 20 januari 1888, sådant detta lagrum lyder i kungörelsen den 5 oktober 1891 angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, att bestämmelsen om att åt ordinarie folkskollärare och lärarinna bör af skoldistriktet anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko eller ock, der hinder eller svårigheter af lokala eller andra förhållanden därför möta, minst värdet af 8 hektoliter 25 liter spanmål af visst slag i ersättning lemnas, må upphöra att gälla samt att i stället godtgörelse för ifrågavarande naturaprestation skall under benämning »ersättning för kofoder» utgå med 100 kronor per år, dock att sådan lärare eller lärarinna, hvilken vid den tidpunkt, då stadgandet derom träder i kraft, erhåller kofoder in natura eller ersättning därför till högre belopp än 100 kronor per år, må vara berättigad att vid sådan förmån bibehållas, hvad ersättningen vidkommer dock icke längre än hvad dertill beslutet eller öfverenskommelsen om sådan ersättning föranleder».

Till stöd för motionen anføres hufvudsakligen följande:

»Det har under de många gånger, frågan varit före i Riksdagen, icke bestridts, tvärt om medgifvits, att bestämmelsen i § 1 mom 2 af

kungörelsen angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folkskolan och småskolan den 20 januari 1888, äfven sådant detta lagrum lyder enligt kungörelsen den 5 oktober 1891 derom, att åt ordinarie lärare och lärarinna, som efter undergången godkänd afgangsexamen från seminarium blifvit vid folkskola anställd i föreskrifven ordning, skall af skoldistriktet anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der hinder eller svårigheter af lokala eller andra förhållanden därför möta, minst värdet af 8 hektoliter 25 liter spanmål, hälften råg och hälften af det eller de andra sädesslag, i hvilka kronotionden inom orten utgår, i ersättning lemnas, icke är fullt klart och tydligt affattad. Det har också både erkänts och från flera håll med styrka framhållits, att nämnda förhållanden gifvit anledning till tvister mellan skollärare och församling, tvister, hvilka stört det goda förhållandet mellan nämnda kontrahenter, utan hvilket ett framgångsrikt skolarbete är omöjligt.

Under den senaste riksdagsperiodens samtliga ordinarie riksdagar förekom denna fråga under olika former till behandling. Bland andra förnyade jag under n:o 21 vid 1893 års riksdag den af mig och herr C. J. Jakobsson i Karlshult vid 1891 års riksdag på begäran väckta motionen om ett kontant belopp såsom ersättning för de nämnda naturaprestationerna».

Då utskottet går att afgifva utlåtande öfver ifrågavarande motion, anser sig utskottet här böra meddela en öfersigt af de viktigaste gällande stadganden rörande folkskolelärarepersonalens aflöningsvilkor.

Rörande sjelfva *aflöningen* finnes genom kungörelsen den 20 januari 1882 med deri senast genom kungörelsen den 5 oktober 1891 vidtagna ändringar stadgadt, bland annat:

(§ 1) att ordinarie lärare eller lärarinna, som efter undergången godkänd afgangsexamen från seminarium blifvit vid folkskola anställd i föreskrifven ordning, skall åtnjuta i årlig lön minst 600 kronor; att, om ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola i denna egenskap oförvitligt tjenstgjort under 5 år, han eller hon skall för 8 månaders undervisning af i skolåldern varande barn i lön erhålla minst 700 kronor; att ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola ock skall af skoldistriktet förseas med tjenlig bostad och nödigt bränsle, hvarjemte äfvenledes bör åt honom eller henne anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der hinder eller svårigheter af lokala eller andra förhållanden därför möta, minst värdet af 8 hektoliter 25 liter spanmål, hälften råg och hälften af det eller de andra sädesslag, i hvilka kronotionden inom orten utgår, i ersättning lemnas; att dessutom, så vidt sig göra låter, bör åt läraren eller lärarinnan, till brukning för eget behof af jordfrukter

upplåtas ett lämpligt jordland, hvilket skall noga afskiljas från skolträdgård;

(§ 2) att för öfriga lärare eller lärarinnor, som äro anställda vid skolor, upprättade af hela skoldistriktet, kyrkostämma, der icke annorlunda är eller kan vara föreskrifvet, eger att besluta om erforderliga löneförmåner; samt

(§ 3) att för lärare eller lärarinna vid folkskola äfvensom för biträdande lärare eller lärarinna vid folkskola, till hvilkens aflöning statsbidrag utgår och hvilkens tjänstgöring, så vidt den afser i skolåldern varande barn, fortgår utöfver 8 månader af året, lönen skall för hvarje öfverskjutande månad ökas med en åttendedel af det belopp, hvartill lärarens eller lärarinnans årliga minimilön beräknas, husrum, bränsle och kofoder deri icke inberäknade.

Beträffande åter *lönетillskott af allmänna medel* är genom kungörelsen den 5 juni 1885, med deri senast genom kungörelsen den 5 oktober 1891 vidtagna ändringar föreskrifvet, bland annat:

(§ 1) att till aflönande af hvarje ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som i årlig lön åtnjuter, utom husrum, vedbrand och kofoder eller ersättning därför, minst 600 kronor, samt hvarje annan examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön erhåller, förutom nämnda naturaförmåner eller ersättning därför, minst 500 kronor, skoldistrikt eger, derest läraren eller lärarinnan meddelar undervisning i skolan minst 8 månader af året, att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön, läraren eller lärarinnan, förutom husrum, vedbrand och kofoder eller ersättning därför, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej, utom i det i § 2 angifna fall, må öfverstiga 400 kronor; samt

(§ 2) att, derest ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola i denna egenskap oförvitligt tjänstgjort under 5 år och lönen till honom eller henne således utgör för 8 månaders undervisning med minst 700 kronor jemte de i lag bestämda naturaförmåner eller ersättning därför, skoldistriktet eger att erhålla statsbidrag med 466 kronor 67 öre.

Lika med sammansatta stats- och lagutskottet vid 1893 års riksdag, till hvars behandling herr Zottermans då i ämnet väckta motion hänsköts, finner utskottet det nuvarande stadgandet om folkskolelärares rätt till kofoder eller ersättning därför icke vara fullt klart och tydligt

affattadt, likasom utskottet anser, att ett obligatoriskt utbyte af det föråldrade aflöningssättet kofoder in natura mot ersättning i penningar skulle medföra afsevärda fördelar. Då såväl värdet af naturaförmånen som den ersättning, hvilken derför faktiskt lemnas, är väsentligen olika i olika landsdelar, möter dock svårighet att finna ett för hela riket afpassadt belopp för ersättningens utgörande. Äfven om det af motionären härutinnan föreslagna belopp, 100 kronor, skulle befinnas vara det mest lämpliga, skulle likväl genom dess antagande ett stort antal kommuner af staten åläggas större uppoffringar för skolväsendet än dem, de nu äro underkastade.

Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 april 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. Annerstedt.

Reservation

af herrar **Kardell, E. Svensson och friherre Bonde**, som ansett, att motionen bort af utskottet tillstyrkas.

Herrar **von Krusenstjerna, Bruzelius och Erickson** hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.